

Folkmötena och riksdagen. : En röst från landsorten.

Östersund
1871

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

FOLKMÖTENA

Folkmötena och riksdagen

Sv. Saml.

Polit.

Sv.

(87.)

1871

Kungl. biblioteket

0 0000 000134771

0 0000 000134771

Polit
8
(18)

Folkmötena och Riksdagen.

En röst från landsorten.

Aldrig hafva väl Sveriges bönder lagt i dagen en sådan lifaktighet för offentliga frågor och ärenden, som under den senast tilländalupna sommaren. Under flera veckor hafva dagbladen till stor del varit upptagna af redogörelser för folkmöten i försvarsfrågan. Vid en blick på de ständigt återkommande öferskrifterna: "Möte i försvarsfrågan", "Folkmöte för öfverläggning om försvarsväsendet" etc., har man känt sig frestad att tro våra jordbrukare på en gång fattade af en oöfvervinnelig kämpalust, men om man läst mer än öferskrifterna, så har man snart funnit i hvad riktning den hastigt påkomna tapperheten gått. De stående frågorna på dessa möten kunna reduceras till följande: Kan Sverige försvara sig? Duger K. M:ts förslag till värnepligtslag? Anses icke majoritetens i Andra kammaren förslag vara fördelaktigast för vårt land? Med högst få undantag hafva svaren blifvit, på den första frågan: ja! på den andra: nej! och på den tredje merändels enhälligt ja! På frågan, huruvida Sveriges närvarande försvarsmedel äro tillräckliga, har, besynnerligt nog, om man ser på de öfriga svaren, oftast svarats nej. Mer än en gång, under det vi med bedröfvelse läst dessa referater, hafva vi tänkt: Hur starkt och lyckligt skulle icke vårt land vara, om denna sällsynta enighet gälde ett annat försvar än de ärfta privilegiernas och de småsinnade fördomarnas. Med hvilken trygghet skulle Sveriges folk gå framtiden till mötes, om denna ifver att komma ifrån lagbestämda skyldigheter, i stället vore en uppoffrande hänfvenhet för fosterlandet! Men uppmuntrade af sina riksdagsmäns "bestämda hållning", hafva bönderna, som det tyckes, föresatt sig att på inga villkor gifva efter. Och för att gifva så mycket mera vigt åt sina representanters uppträdande i den stora frågan, hafva de denna sommar, isynnerhet sedan det blef afgjort, att urtima riksdag skulle sammantråda, talrikt infunnit sig på de s. k. försvarsmötena för att bereda en "kompakt opinion" mot K. M:ts förslag. Det kunde vara intressant att närmare taga i betraktande de åsikter och motiver, som på dessa möten sökt göra sig hörda; men då de i hufvudsaken hafva en förunderlig likhet med hvarandra, vilja vi särskildt skär-

skåda blott ett af dem, emedan detta i originalitet och tvärsäkerhet öfvergår alla andra, vi mena *Rödömötet* under Nils Larssons i Tullus ordförandeskap. På detta möte hade den framstående f. d. talmannen begagnat tillfället att för Europa — icke blott för Sverige — framlägga en försvarsplan, hvilken säkert kommer att få världshistorisk betydelse. Redan i de till diskussion framställda frågor känner man igen den routinerade riksdagsmannen; men först i svaren strålar hans snille i all sin glans, upprullar han för våra blickar en framtidsstafva af så lockande fägring, af så herrliga färger, att man blir varm om hjertat dervid. För att icke onödigtvis upptaga rum och tid med afskrifning af dessa frågor, hänvisa vi till *Altonbladet* n:o 183 för i år. Endast svaren eller rättare resultaten af mötets snillrika diskussion skola vi taga i närmare betraktande, utbedjande oss öfverseende i fall vi icke alltid finnas hafva fattat djupet och vigten af de stora sanningar, som i dem för första (!) gången gifvits världen.

I det första svaret får man veta, "att de vackraste bladen i Sveriges historia äro de, som äro *rena från blod*". Från ett möte på Rödön hade man icke väntat en sådan förklaring; ty det blod, som våra förfäder gjutit i striden mot tyranner och förtryck, borde väl af så pass radikala reformatorer som Rödöherrarne icke ansetts ovärdigt vår historia. Eller hur skulle det hafva sett ut, isynnerhet bland Sveriges bönder, om Kristian II:s hotelse att hugga en arm och ett ben af hvarje uppstudsigt svensk bonde hade blifvit satt i verket? Undras, om det blod, som göts för att förhindra en sådan amputation, vanpryder bladen i den tidens historia? Sådant bör allraminst bönder påstå. Det lönar naturligtvis icke mödan att påminna dem, som tyckas hafva glömt svenska historien, om hvad Gustaf II Adolf gjorde just till försvar för "kristendomens oförfalskade grundsanningar" mot samvetstvängets hela vår världsdel hotande våld. Den tiden voro svenskarne icke så rädda att offra något för en idé och för sitt land; men så voro de också på långt när icke så "intelligenta och bildade", som vår tids ledande män i Andra kammaren, dessa Fehrssoner, Jönssoner och Larssoner, som hafva satt sig i sinnet att ändtligen skaka af sig "herrarnas" förmynderskap och lära regeringen hur land skall värnas.

I andra svaret förkunnas från ett hörn af Jemtland,

"att svenska folket ännu icke *ledsnat* vid kristendomens oförfalskade grundsanningars manna". Hvad sammanhang denna förklaring eger med mötets hufvudföremål, är för vanliga menniskor icke lätt att inse. Hade detta påstående blifvit gjordt på ett prest- eller kyrkomöte, skulle det, hur djerft det än kan synas, dock varit förklarligt; men att några hedersmän i en fjerran landsbygd vid ett tillfälle sådant som ifrågavarande afgifva ett så tvärsäkert vitnesbörd, det förefaller i sanning både besynnerligt och lojligt. Det to:de dock kunna sättas i fråga, huruvida de "oförfalskade grundsanningarnas manna" har varit riktigt närande och helsosamt. Ser man på den fruktan för hvarje uppoffring, hvilka synnerligast i vår tid utmärka det svenska folket (*vi* mena här med folket den stora massan af deltagare i denna sommars folkmöten, det är förnämligast rust- och rotehållare), så får man högst klena tankar om dessa "grundsanningar". Hvad denna manna hos dem har verkat, icke är oförfalskhet, fosterlandskärlek och mannamod. En mera småsinnad egennytt, ett oblygare köpsläende om skyldigheter, än dessa klasser senast lagt i dagen, kan svenska folkets historia svärliken uppvisa. Man nästan blyges att vara svensk, då man ser yttringarna af så mycken själfviskhet, och är färdig att ångra det jubel, hvarmed man helsade landets senaste representationsförändring.

I den tredje "gemensamma tanken" förklarar Rödömötet, "att Sveriges folk *vill* lefva i fred och god samska med alla nationer etc." Du hör det, mäktige kejsare af Tyskland! Du förnimmer här, alla ryssars själfherrskare, att Sverige *vill* lefva i fred. Alltså: glömmen det icke, och rätten eder derefter. Nils Larsson i Tullus, en storbonde i Jemtland har sagt det, och den mannen vet hvad han säger, ty han talar i många tusen bönders namn, försäkrande, att hos den stora allmänheten (rust- och rotehållare?) af svenska folket "icke mera finnes någon förkärlek för krigiska bedrifter". I sanning, ett ord i sinom tid. Säkert var det af fruktan att Sverige nu likasom fordom ville uppträda eröfrande, som Ryssland omorganiserat sin armé och Preussen utbytt sina gamla tändnålsgevär mot nya och bättre. Skada för dessa länders finanser, att Rödömötet icke några månader tidigare uttalat sitt för den europeiska freden så betydelsefulla ord! Ty

4
när *Sverige vill lefva i god sämja med sina grannar, hvi skola dessa då göra rustningar?*

I femte svaret ger Rödömötets ordförande sina krigslystna landsmän en oväntad släng, i det han stufvar om den gamla satsen: "om du vill freden, så rusta dig för kriget" till denna själfklara: "den, som vill kriget måste rusta sig för kriget". En tredje vändning, som också kunde låta säga sig, har hr L. säkert med flit förbigått; den kunde ju låta så här: den som vill freden måste rusta sig för freden. Men äro vi väl ens rustade för freden, ifall mellan våra mäktiga grannar utbröte ett krig? Kunde vi med de försvarskrafter vi ega ens ingifva respekt för vår neutralitet? Men det är sannt: Sverige *vill lefva i fred med sina grannar*; således ingen fara; ty aldrig kan det väl falla Ryssland eller Preussen in att *vilja* anfalla det lilla oskyldiga och försvarslösa Sverige.

I sjette paragrafen af denna egendomliga försvarsplan heter det: för upprätthållandet af en verkligt god grannsämja finnas *ärofullare* och synnerligen för en mindre folkrik stat *tillförlitligare* medel än den råa styrkan", och i sjunde får man veta, hvilka dessa medel äro, nämligen: "spridande af sansade och sunda politiska begrepp bland folket; folkets uppfostran till *den* patriotism som har kärleken till Gud och menskligheten, men icke nationalhatet till grund; moralisk kraft och värdigt bemötande(?!), god styrelse och sansad tidningspress." Hvilka herrliga lärdomar för folken och deras styresmän! Aldrig hade det sista fransktyska kriget kommit till utbrott, om det tyska folket haft sunda politiska begrepp, (skada, att det är så långt till Jemtland); om kärleken till Gud och menskligheten ledt dess styrelse och press; att det franska folket iakttagit ett mera "värdigt bemötande" mot den gudfruktige och fredsälskande konung Wilhelm och den uppriktige Bismarek. Aldrig skulle länderna i norra Frankrike hafva sett sina gårdar uppbrända, sin egendom sköflad och sina söner offrade åt krigets Molech, om de haft en på fromhet och människokärlek grundad patriotism; aldrig skulle de tyska soldaterna varit fram som vilda indianer, om de haft en bättre uppfostran. Men nu har det besynnerligt nog händt, att det folk, som anses ega de bästa och flesta skolor samt den högsta bildning, icke allenast i hundratusental gått i döden för att genomföra en

makt- och eröfringslysten regentsfamiljs sjelfviska syften, utan äfven i detta krig lagt i dagen ett barbari, en skamlöshet och ett öfvermod, som äro utan exempel i den nyare tidens krigföringssätt. Att en sansad och sjelfständig press förmär utträtta mycket godt, äro vi de förste att erkänna. Men hur kommer det sig, att den del af svenska pressen, som företrädesvis odlar skandalens fält, med förkärlek läses af just den samhällsklass, hvars talan Rödömötet synes åtagit sig att föra. Att denna press icke bibringat sina läsare några "sunda politiska begrepp" derom bära, beklagligt nog, många riksdagsmän och folkmötestalare vitne. Ty icke nöjda med det inflytande de lagenligt ega i representationen, sträfva de med en oblyghet utan like att tillskansa sig makt och fördelar på alla öfriga samhällsklassers bekostnad. När det är frågan om skyldigheter och rättigheter, sila de myggor och svälja kameler; men när det gäller att rikta skandalpressens innehåll, att skilja det förvrängda och falska från de korn af sanning, som den, för att icke misslyckas i förverkligande af *sina* syften, måste inmänga i lognens agnar, då röjer sig bondsmaken. Hvad punkterna 8 och 9 beträffar, ådagalägga de en sådan okunnighet i politik i allmänhet och de sista tvenne årens isynnerhet, att de icke förtjena många ord till vederläggning. Om också hr L. icke är i stånd att finna något ämne till tvist mellan Sverige och andra makter; om förhållandet i sjelfva verket vore sådant som hr L. försäkrar, är det därför sagdt, att icke andra potentater, större än f. d. talmannen och mycket mindre fredsälskande än han, kunna finna sådana ännu. Är det ett af politisk erfarenhet och historien bekräftadt sakförhållande, att en mindre stat under alla omständigheter får vara i fred, endast han *vill* freden, att han kan "undgå att ha fiender", om han bara använder hederliga medel? Man måste alldeles hafva glömt det sista årtiondets politiska våldsbragder, för att kunna påstå, att värnlöshet är det bästa försvaret. För hvar och en, icke minst för en riksdagsman, är det af vigt att sätta sig in i tidsförhållandena och ihågkomma, att så länge världens regenter och folk befinna sig på en ståndpunkt som gerna må kallas okristlig och i många afseenden föga höjd öfver barbarers, är det nödvändigt äfven för de stater, hvilkas traditioner och intressen äro af öfvervägande fredlig art,

att underkasta sig den hårda nödvändigheten af uppoffringar för sitt försvar. Ingen förnuftlig människa nekar, att kriget är en förbannelse för menskligheten, en skamfläck för en tid, som med rätta berömmar sig af eröfringar på andens område, men då en bedröflig erfarenhet har ådagalagdt, att våldet, predikadt af samvetslösa statsmän och understödt af bajonetter, intagit rättens plats i förhållandet mellan folken, skulle det vara vansinne att genom sjelfförvållad värnlöshet locka inkräkningsbegäret. Och Sverige är, kanske just "genom sitt ypperliga läge" och de hinder detta ställer i vägen för tvenne grannars traditionella utvidningspolitik, mer än något annat af omgifvande länder utsatt för "fiendtligt anfall." Äfven de "hederligaste och tillförlitligaste medel" till fredens bevarande gagna platt inlet en liten stat, om det ligger i en störres intresse (och när gör det icke det?) att uppsluka den. Och att ett sådant intresse skall blifva lätt att genomdrifva gent emot en stat, sådan hr L. vill hafva den, det borde till och med en bonde begripa.

Den 10:de "gemensamma tanken" skulle med högst få förändringar kunna vändas mot hr L. sjelf och hans naiva politik. Man skulle nemligen kunna säga: "den, hvilken såsom *visst* betygar, att en försvarslöshetsorganisation, sådan som Nils Larsson i Tullius på det i somras församlade Rödömötet föreslagit, skall i händelse vi blifva anfallna, tillförsäkra Sverige segern mot "hvilken fiende som helst", visserligen betygar hvad han *önskar*, — och hvad hvarje rotehållare måste önska — men också hvad han *icke begriper* och hvad ingen jemtländsk statskonst förmår att visa.

I n:o 11 af svaren möter oss åter en af dessa moralsentenser, som skulle taga sig torfligt ut t. o. m. i en predikan, men som här förekommer både oväntad och obefogad, alldenstund Sverige sedan mer än halfannat århundrade ingalunda kan beskyllas för "öfvermod". Eiler är det öfvermod, om den verkliga fosterlandsvännen, hafvande för sitt lands öde i en valdets tid, söker att med alla lofliga och möjliga medel betrygga det mot en hänsynslös eröfrares inkräkningslust? Om detta är öfvermod, ett fel för hvilket åtminstone Rödoherrarne icke kunna beskyllas, så vore det önskligt att hvarenda svensk i denna stund gjorde sig förtjent af förebräelse därför. Att lägga

händerna i kors och undergifvet tåla all den nesa, alla de våldsbragder, som en mäktig fiende kunde vilja tillfoga oss, vore väl sådant Sverige värdigt? Att, såsom hr L. tydligen önskar, afväpna, medan Frankrikes slagfält ännu stinka af hundra tusende offer för den blodigaste politik, det vore i sanning ett steg, som med rätta borde ådraga Sverige samma omdöme, som det Bismarck en gång lär hafva fällt om Paris. Men vi skola hoppas, att åtminstone det stora flertalet ännu hafva sundt förnuft, och när tiden kommer skola i handling visa, att de icke blifvit bedårade af Nils Larssons utopier.

Vi närma oss nu några variationer af den gamla visan om «ekonomiskt obestånd» hos Sveriges jordbrukare, en klagan, som blifvit allt högljuddare ju mera Sverige i sin helhet gått — framåt. Af § 12, som utgör första variationen, skulle man tro, att både det «ekonomiska välståndet», och den «intellektuella utvecklingen» i Jemtland stode på klena fötter, om det icke vore faktiskt, att bönderna i nämnde provins äro i allmänhet välmående, och att den på intelligensens område frambragt sådana män, som t. ex. Nils Larsson i Tullus. Men om herr L. med detta sitt yttrande verkligen syftar på Sverige, ådagalägger han dermed att han antingen icke känner eller med lit misskänner ett förhållande, hvilket i hvad «allmän intellektuel bildning» beträffar, ställer vårt folk i jembredd med de i detta afseende mest framstående i Europa. Eller har icke svenska folket just i och genom folkskolan och dess alltjemt stigande bildningsförmåga en redan gifven möjlighet till «allmän intellektuel utveckling»? Om det också måste medgifvas, att folkundervisningen i vissa landsdelar, till följd af lokala och ekonomiska hinder, samt stundom allmogens eget motstånd, ännu icke uppnått den ståndpunkt, som tillfredsställer berättigade fordringar, så kan dock icke förnekas, att staten gjort och alltjemt gör mycket för folkskolans höjande. Men måhända fordrar hr L. af folkskolan det samma, som han tyckes fordra af stater och enskilda, nemligen fullkomlighet, d. v. s. det omöjliga, och i sådant fall lönar det ej mödan att med honom resonera. Den 2:dra variationen, hvilken förekommer i 13:de svaret, uppenbarar ett sakförhållande, som är i hög grad beklagans- och behjertansvärdt, det nemligen, att en stor mängd jordbrukare i vårt land hafva köpt sina hemman med lånta penningar, och därför endast med försakelse och ansträngningar till ytterlig grad och ofta med verklig *nöd* förmå utgöra de skyldigheter, de för närvarande ega. För fullständigandet af denna dystra teckning, kunde herr L. hafva tillagt t. ex. detta: «och alldenslind en stor mängd jordbrukare i stället för att till jordens förbättring använda hypotekslånen, nedlägga dessa i granna ekipager, sidenklädningar och annan lyx, för att icke tala om de oerhörda kvantiteter kaffe, socker och brännvin, som isynnerhet Norrland konsumerar, är det helt naturligt att jordbruket skall lida och jordbrukaren gå under». Men manne det icke finnes andra än jordbrukare och bönder som tryckas af skulder, räntor och omsättningar? Hvad skulle herr L. säga, om t. ex. en köpman eller embetsman, på grund af svårigheten att betala räntor och skulder, inför riksdagen och allmänheten beklagade sig öfver tvånget att utgöra skatter till staten och kommunen? Herr L. skulle naturligtvis li-

kasom vi skratta åt en sådan enfald. Och dock gör herr L. sig skyldig till en lika orimlig fordran, då han begär att staten skall betala några medborgares oafvisliga pligt att med egendom och personer bidra till fosterlandets försvar.

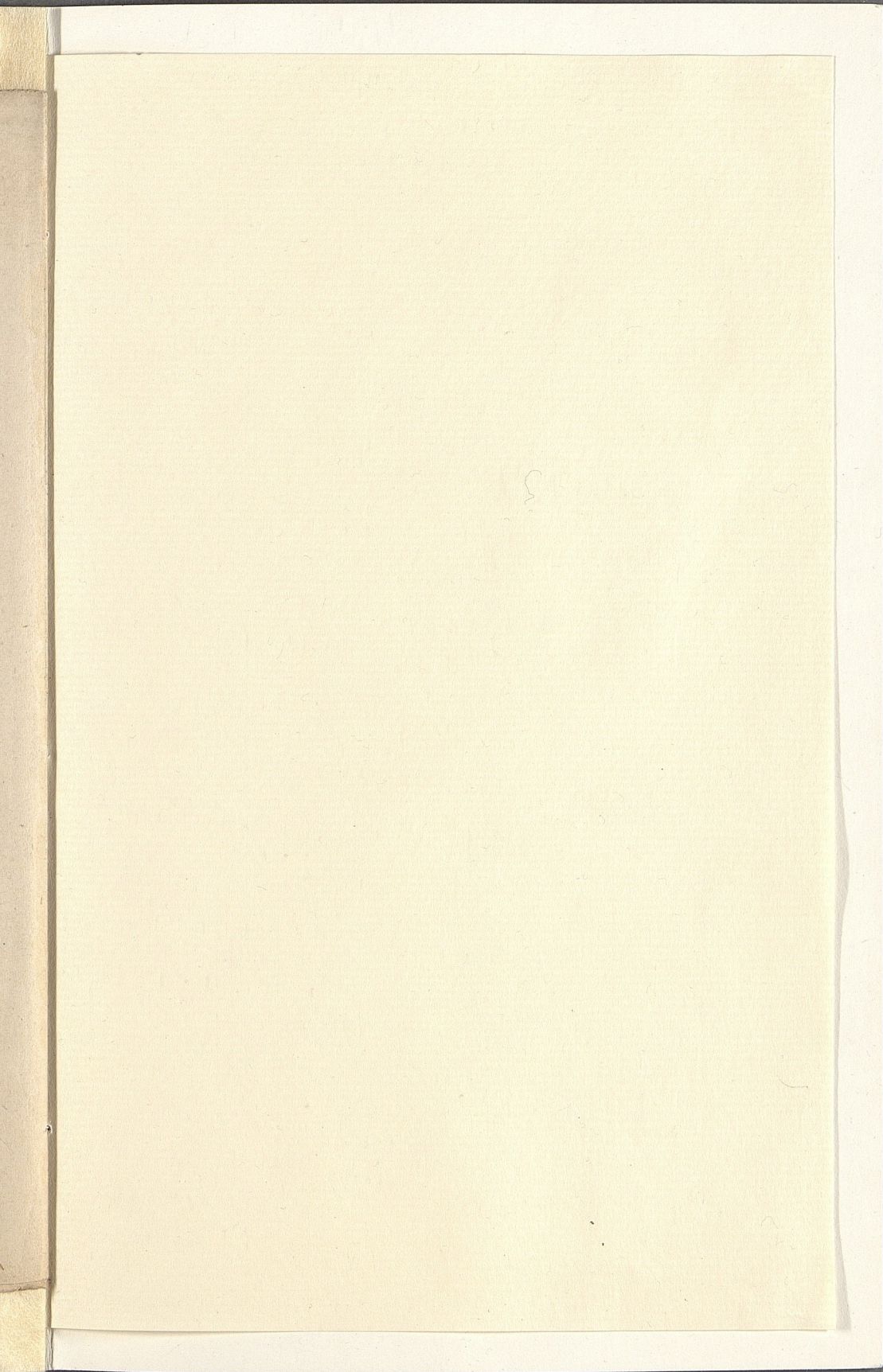
Hvad i 14:de svaret framställes hade hr L. icke behöft upplysa svenskar och andra folk om. Den saken är så själfklar, att till och med de, som på folkmöten låta lura sig att skrika ja till de största orimligheter, måste begripa den. Likväl hafva t. ex. Tysklands bönder, trots de stora uppoffringar, den preussiska värnepligtslagen fordrar af dem, visat att »jordens afkastning» icke synnerligen lidit af arbetskrafternas dragande från jordbruket. Men de förstå konsten att hushålla och tillgodogöra sig sådant, som den sveaske bonden antingen ratar eller af okunnighet och högfärd vanvårdar. Åtminstone förhåller det sig på många orter i Norrland så, att bönderna nästan anse det för en skam att till städerna införa och försälja jordbruksalster. De hafva visserligen icke mycket att afyttra, alldestund såväl ladugårds- som trädgårdsskötseln befinner sig i ett högst utveckladt skick; men med mera omtanke och mindre slentrian skulle dock icke obetydligt kunna göras för ökande af jordens afkastning. Men det är beqvämare att för det ekonomiska obeståndet kasta skulden på lagar och regering.

I 15:de, 16:de och 17:de svaren är hr L. i full galopp på den käpphäst, hvilken rust- och rotehållare alltsedan förra riksdagen så flitigt öfvat sig att rida. Endast själfva kosan synes ibland litet obestämd, ithy att på ena stället »indelningsverkets *afskaffande*» anses skola verka till höjning af jordens afkastning, medan å andra sidan påstås, »att rust- och rotehållarne icke kunde göra någon ekonomisk vinst på dess utbytande mot den föreslagna värnepligtslagen». Det synes häraf, som skulle hr L. icke riktigt veta, hur han vill hafva det, såvida man icke af hela hans framställning berättigas till det antagandet, att han vill hafva bort både värnepligtslag och indelningsverk, d. v. s. allt slags försvar. Hvad man utan svårighet finner och hvad som framgår af såväl Rödömötets som de flesta öfriga folkmötenas resonemanger och beslut, är, att ekonomisk *vinst* n. b. för ett visst fåtal af Sveriges inbyggare, sättes i främsta rummet, fosterlandets väl i det sista. Om rust- och rotehållare blott berga sig och framför allt slippa att göra personliga uppoffringar, så må det gå med Sverige och dess öfriga innevanare hur det vill. I sanning, här känner man sig frestad att utropa: om detta sker på det farska trädet, hvad skall då ske på det torra? Om hr L., som dock — jag tror, med skäl — länge ansågs som en af de mest framstående representanterna af Sveriges bondestånd, tänker på detta sätt, hvad kan man då icke vänta af vanliga bönder! Och vi hafva redan sett hvad vi af dem kunna vänta. Denna sommars folkmöten hafva på ett sorgligt sätt ådagalagt, att de rikshågor, hvilka majoritetens i Andra kammaren uppträdande under förra riksdagen väckte hos hvarje sann fosterlandsvän, voro fullt berättigade.

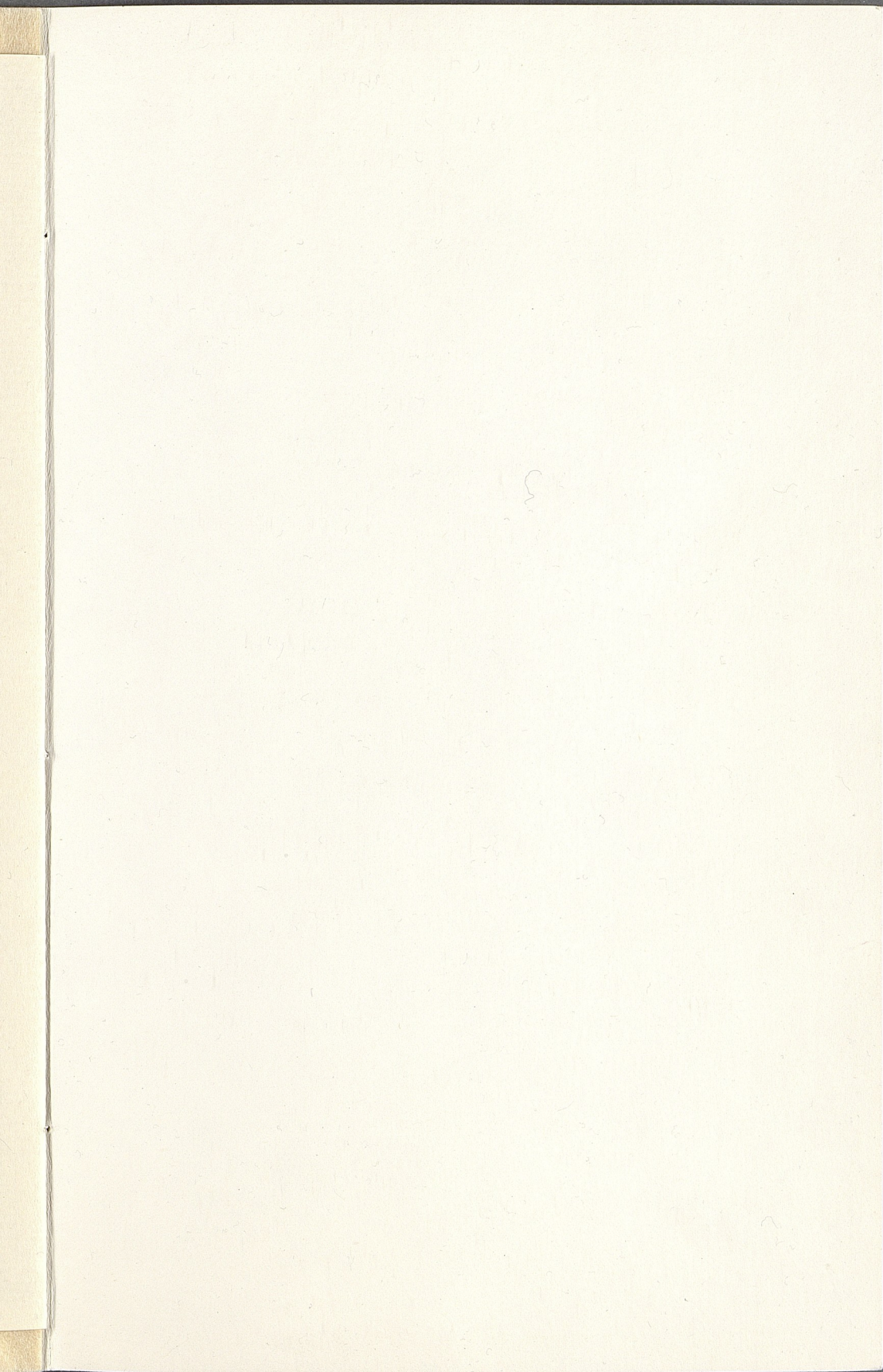
V. H.

(Eft. Aft.-bl.)

Östersund 1871, tryckt hos C. M. Berg.

0 0000 000134771

www.books2ebooks.eu